Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

26. märts 2026 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) nr 650/2012 – Artiklid 1, 3 ja 4 – Kohaldamisala – Mõiste „pärimine“ – Seadusjärgne annak, mis täidetakse hooldajale surnud isiku toetamise eest tema eluajal – Üldine kohtualluvus liikmesriigi kohtu poolt pärimisasja tervikuna lahendamiseks

Kohtuasjas C-618/24 [Isergartler] [i],

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 10. septembri 2024. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. septembril 2024, menetluses

XK,

TR,

VQ

versus

SM,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president I. Jarukaitis, kohtunikud M. Condinanzi, N. Jääskinen (ettekandja), R. Frendo ja A. Kornezov,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– XK, TR ja VQ, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Kinberger,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wasmeier ja W. Wils,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

[i] Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107), artiklit 4.

2 Taotlus on esitatud Saksamaal elavate XK, TRi ja VQ ning Austrias elava SMi vahelises kohtuvaidluses pärimismenetluse raames, mis algatati pärast seda, kui 2021. aastal suri SMi endine elukaaslane, keda SM toetas kuni tema surmani hooldajana.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määruse nr 650/2012 põhjendustes 7–9, 11, 14, 34 ja 59 on märgitud:

„(7) Tuleks edendada siseturu nõuetekohast toimimist, kaotades isikute vaba liikumist piiravad takistused, millega puutuvad praegu kokku inimesed, kes soovivad teostada oma õigusi piiriülese mõjuga pärimisasjade puhul. Euroopa õigusruumis peavad kodanikud saama aegsasti korraldada oma pärandiga seotud küsimusi. Pärijate ja annakusaajate, teiste surnule lähedaste isikute ning pärandaja võlausaldajate õigusi tuleb kaitsta tõhusal viisil.

(8) Nende eesmärkide saavutamiseks peaks käesolev määrus ühendama sätted, mis käsitlevad kohtualluvust, kohaldatavat õigust, otsuste, ametlike dokumentide ning kohtulike kokkulepete tunnustamist (või, olenevalt juhtumist, vastuvõtmist), täidetavaks tunnistamist ja täitmist ning Euroopa pärimistunnistuse loomist.

(9) Käesoleva määruse kohaldamisalasse peaksid kuuluma kõik tsiviilõiguslikud pärimisega seotud aspektid, st varaesemete, õiguste ja kohustuste mis tahes vormis üleminek surma korral, olenemata sellest, kas tegemist on üleminekuga surma puhuks tehtud korralduse alusel või üleminekuga seadusjärgse pärimise teel.

[…]

(11) Käesolevat määrust ei peaks kohaldama muudele tsiviilõiguse valdkondadele peale pärimise. Selguse huvides tuleks mitmed küsimused, mida võib seostada pärimisega, sõnaselgelt käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta.

[…]

(14) Käesoleva määruse kohaldamisalast tuleks välja jätta õigused ja varaesemed, mis tekivad või lähevad üle muul viisil kui pärimise teel, näiteks kinke teel. See, kas kinget või muud elavate isikute vahelist tehingut, millel on surmale eelnevalt asjaõiguslik mõju, tuleks pärandiosade suurendamisel või vähendamisel või soodustatud isikute pärandiosade kindlaksmääramisel arvesse võtta, tuleks kindlaks määrata käesoleva määruse alusel kindlaks määratud pärimisele kohaldatava õiguse alusel.

[…]

(34) Sujuva õigusemõistmise huvides tuleks vältida vastandlike otsuste tegemist eri liikmesriikides. Selle tagamiseks peaks käesolevas määruses sätestama üldise menetluskorra, mis sarnaneb tsiviilasjades tehtavat koostööd käsitlevates muudes liidu õigusaktides kehtestatud korraga.

[…]

(59) Arvestades, et käesoleva määruse üldeesmärgiks on liikmesriikides pärimisasjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine, olenemata sellest, kas need otsused tehti õigusvaidlust hõlmavate või mittehõlmavate menetluste käigus, tuleks määrusega ette näha otsuste tunnustamist, täidetavaks tunnistamist ja täitmist käsitlevad eeskirjad, mis sarnanevad tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas kehtestatud liidu õigusaktides sätestatud eeskirjadega.“

4 Määruse artiklis 1 „Kohaldamisala“ on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse pärimisele. […]

2. Käesoleva määruse kohaldamisalast jäetakse välja:

[…]

e) muud kui surmast tulenevad ülalpidamiskohustused;

[…]

g) õigused ja varaesemed, mis tekivad või lähevad üle muul viisil kui pärimise teel, näiteks kinkimine, ühine vara, mis läheb üle üleelanud isikule, pensioniskeemid ning kindlustus- ja muud samalaadsed lepingud, ilma et see piiraks artikli 23 lõike 2 punkti i kohaldamist;

[…]“.

5 Sama määruse artikli 3 „Mõisted“ lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „pärimine“ – isiku vara, õiguste ja kohustuste mis tahes vormis üleminek tema surma korral, olenemata sellest, kas üleminek toimub surma puhuks tehtud korralduse alusel või seadusjärgse pärimise teel“.

6 Sama määruse artikli 4 „Üldine kohtualluvus“ kohaselt on pärimisasja tervikuna lahendamiseks pädevad isiku surma hetkel tema harilikuks viibimiskohaks olnud liikmesriigi kohtud.

7 Määruse nr 650/2012 artikli 21 „Üldreegel“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse pärimisasjale tervikuna selle riigi õigust, kus asus surnu harilik viibimiskoht tema surma hetkel.“

8 Määruse artikli 22 „Õiguse valik“ lõige 1 näeb ette:

„Isik võib pärimisasjale kui tervikule kohaldatavaks õiguseks valida selle riigi õiguse, mille kodanik ta on valiku tegemise ajal või surma hetkel.

[…]“.

9 Nimetatud määruse artikli 23 „Kohaldatava õiguse ulatus“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Artikli 21 või 22 kohaselt kindlaks määratud õigust kohaldatakse pärimisasjale kui tervikule.

2. Eelkõige kohaldatakse nimetatud õigust järgmisele:

[…]

h) pärandvara vabalt käsutatav osa, sundosa ja muud testeerimisvabaduse piirangud ning nõuded, mida surnu lähedased võivad esitada pärandi või pärijate vastu;

i) kohustus tagastada tasuta saadu või võtta seda arvesse soodustatud isikute pärandiosade kindlaksmääramisel ja

[…]“.

Austria õigus

10 Tsiviilseadustiku (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) § 677 on põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „ABGB“) sõnastatud järgmiselt:

„1. Surnud isiku lähedasel isikul, kes on surnud isikut viimase kolme aasta jooksul enne tema surma vähemalt kuus kuud toetanud ja mitte üksnes vähesel määral, on õigus saada selle eest seadusjärgne annak, välja arvatud juhul, kui talle maksti hüvitist või lepiti kokku tasus.

2. Toetus on igasugune tegevus, mille eesmärk on pakkuda hoolealusele võimalikult palju vajalikku hoolitsust ja abi ning parandada tema võimet elada iseseisvat, vajadustest lähtuvat elu.

3. Lähedased isikud on surnud isiku seadusjärgsed pärijad, tema abikaasa, registreeritud või registreerimata elukaaslane ja tema lapsed ning surnud isiku *de facto* elukaaslane ja tema lapsed.“

11 ABGB § 678 sätestab:

„1. Annaku suurus sõltub toetuse laadist, kestusest ja ulatusest.

2. Annakule on igal juhul õigus lisaks sundosale; annak lisandub muule pärandvarast saadavale, v.a juhul, kui pärandaja on määranud teisiti. Annaku täitmisest võib keelduda ainult juhul, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse alus.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 Eelotsusetaotlusest nähtub, et SMi endine elukaaslane suri 2021. aastal ja kuni surmani elas ta Austrias.

13 Bezirksgericht Zell am See (Zell am See esimese astme kohus, Austria) andis pärandaja pärandi üle XK-le, TRile ja VQ-le, kes kõik elavad Saksamaal.

14 SM, kes toetas pärandajat tema surmale eelnenud kolme aasta jooksul hooldajana, nõuab, et talle makstaks 57 200 eurot toetuse eest, mida ta osutas pärandajale tema eluajal; ta tugineb ABGB §-le 677, mis näeb ette „seadusjärgse annaku“ täitmise (edaspidi „põhikohtuasjas käsitletav meede“).

15 Landesgericht Salzburg (liidumaa kohus Salzburgis, Austria) jättis SMi asjasse puutuva hagi rahvusvahelise kohtualluvuse puudumise tõttu läbi vaatamata. Ta leidis, et kuigi põhikohtuasjas käsitletavat meedet peeti riigisiseses õiguses seadusjärgseks annakuks, oli selle eesmärk tegelikult hüvitada tugi, mida anti pärandajale tema eluajal. Järelikult tuleb selline meede selle kohtu hinnangul kvalifitseerida „võlanõudeks“, mis kuulub võlaõiguse kohaldamisalasse ega kuulu seega määruse nr 650/2012 kohaldamisalasse.

16 SM esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Oberlandesgericht Linzile (liidumaa kõrgeim üldkohus Linzis, Austria), kes 12. juuni 2024. aasta kohtuotsusega apellatsioonkaebuse rahuldas. See kohus leidis sisuliselt, et määruse nr 650/2012 kohaldamisala hõlmab kõiki pärimisega seotud tsiviilõiguslikke aspekte. Kuna aga põhikohtuasjas käsitatav meede kujutab endast seadusjärgset annakut, mis on oma olemuselt analoogne sundosaga, siis asjaolu, et sellise õiguse tekkimise asjaolud leidsid aset surnu eluajal, ei saa selle kohtu arvates põhjendada selle määruse kohaldamata jätmist. Neil asjaoludel leidis nimetatud kohus, et ta on pädev asja lahendama.

17 XK, TR ja VQ esitasid Oberlandesgericht Linzi (liidumaa kõrgeim üldkohus Linzis) otsuse peale kassatsioonkaebuse Oberster Gerichtshofile (Austria kõrgeim üldkohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus. Nad väidavad sisuliselt, et põhikohtuasjas käsitletav meede ei kuulu määruse nr 650/2012 kohaldamisalasse.

18 SM väidab seevastu, et see meede sarnaneb seadusjärgse pärija õigusega ja seega hõlmab seda mõiste „pärimine“ määruse nr 650/2012 tähenduses.

19 Eeltoodud kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas see meede kuulub määruse nr 650/2012 ja eelkõige selle artikli 4 kohaldamisalasse.

20 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt, et põhikohtuasjas käsitletav meede on Austria õigusnormide kohaselt annak, mis eksisteerib sõltumata pärandaja testamendis ettenähtust. See meede sarnaneb pärandi sundosaga, millele see lisandub, kuna annakusaajat saab sellest ilma jätta üksnes pärimiskõlbmatuse korral. Siiski võib teatud paralleeli tõmmata

lepinguõiguse või alusetu rikastumise normidega, kuna niisuguse meetme eesmärk on tasustada teatud teenuseid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab lisaks, et nimetatud meede piirab isiku tahtevabadust seoses tema pärandiga.

21 Seejärel täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et õiguskirjanduses on eriarvamus küsimuses, kas see meede kuulub pärimis- või võlaõiguse kohaldamisalasse.

22 Lõpuks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ta kaldub kokkuvõttes arvama, et selline meede, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub mõiste „pärimine“ alla määruse nr 650/2012 artikli 4 tähenduses. Ta viitab sellega seoses esiteks meetme pärimisõiguslikule toimele ja teiseks sellele, et Euroopa Kohtu praktikas tõlgendatakse laialt mõistet „pärimisasi“ selle määruse tähenduses.

23 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof (kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 650/2012] artiklit 4 tuleb tõlgendada nii, et [ABGB] § 677 alusel teostatav õigus pärandist saadavale hüvitisele toetuse eest, mida [on osutanud] hooldaja (*Pflegevermächtnis*), on õigus, mis kuulub „pärandi“ alla?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

24 Kõigepealt olgu märgitud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimuses viidanud (vt selle kohta 20. märtsi 1986. aasta kohtuotsus Tissier, 35/85, EU:C:1986:143, punkt 9, ja 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Centraal Justitieel Incassobureau (rahaliste karistuste tunnustamine ja täitmine), C-671/18, EU:C:2019:1054, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Nimelt ei takista asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimustes formaalselt viidanud teatavatele liidu õiguse sätetele, Euroopa Kohut esitada sellele kohtule kõiki tõlgenduselemente, mis võivad olla tarvilikud põhikohtuasja lahendamisel, tuletades liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt selle kohta 29. novembri 1978. aasta kohtuotsus Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, punkt 26, ja 22. jaanuari 2026. aasta kohtuotsus Secab, C-423/23, EU:C:2026:32, punkt 29).

26 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega teada, kas põhikohtuasjas käsitletav meede kuulub mõiste „pärimine“ alla, nagu seda kasutatakse määruse nr 650/2012 artiklis 4, mis kehtestab pärimisasja tervikuna lahendamiseks selle liikmesriigi kohtute üldise kohtualluvuse, kus oli surnu harilik viibimiskoht surma hetkel. See küsimus eeldab seega ka hindamist, kas selline meede, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub selle määruse artiklis 1 määratletud kohaldamisalasse. Lisaks on oluline arvesse võtta määruse artikli 3 lõike 1 punkti a, milles on määratletud mõiste „pärimine“. Järelikult eeldab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus sama määruse artikli 4 tõlgendamist koostoimes selle määruse artikliga 1 ja artikli 3 lõike 1 punktiga a.

27 Lisaks, mis puudutab põhikohtuasjas käsitletavat meedet, siis nähtub eelotsusetaotlusest, et Austria õigusnormid annavad õiguse annakule pärast seda, kui pärast isiku surma on tema pärand avanenud, sõltumata sellest, mida nägi ette pärandaja oma testamendis, ja see õigus tekib tema teatavatel lähedastel seoses sellega, et nad on pärandajat enne tema surma teatud ajavahemiku jooksul toetanud, saamata toetuse eest mingit kinki või tasu. Lisaks tekib selle annaku täitmise kohustus igal juhul sundosale lisaks, kuna annakusaaja võib sellest ilma jääda vaid siis, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse põhjus.

28 Seega tuleb asuda seisukohale, et oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 650/2012 artiklit 4 koostoimes selle määruse artikliga 1 ja artikli 3 lõike 1 punktiga a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „pärimine“ artikli 4 tähenduses hõlmab seadusjärgset annakut, mis täidetakse pärast isiku surma avanenud pärandist, sõltumata sellest, mida nägi ette pärandaja oma testamendis, ja mis täidetakse tema teatavatele lähedastele seoses sellega, et nad on pärandajat enne tema surma teatud ajavahemiku jooksul toetanud, saamata toetuse eest mingit kinki või tasu, kusjuures annaku täitmise kohustus tekib igal juhul sundosale lisaks, kuna annakusaaja võib sellest ilma jääda vaid siis, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse põhjus.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastamiseks tuleb meelde tuletada, et liidu õiguse sätte tõlgendamisel ei tule arvesse võtta mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (17. novembri 1983. aasta kohtuotsus Merck, 292/82, EU:C:1983:335, punkt 12, ja 8. mai 2025. aasta kohtuotsus Pielatak, C-410/23, EU:C:2025:325, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Esimesena tuleb määruse nr 650/2012 asjakohaste sätete sõnastusega seoses meelde tuletada, et määruse artiklis 4 on ette nähtud, et „pärimisasja tervikuna“ lahendamiseks on pädevad isiku surma hetkel tema harilikuks viibimiskohaks olnud liikmesriigi kohtud.

31 Mis puudutab mõistet „pärimine“ selle määruse tähenduses, siis tuleb täheldada, et nimetatud määruse artikli 1 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda „pärimisele surma korral“.

32 Lisaks on määruse nr 650/2012 artikli 3 lõike 1 punktis a täpsustatud, et selles määruses tähendab mõiste „pärimine“ „isiku vara, õiguste ja kohustuste mis tahes vormis üleminek[ut] tema surma korral, olenemata sellest, kas üleminek toimub surma puhuks tehtud korralduse alusel või seadusjärgse pärimise teel“.

33 Tõsi, nagu märkis komisjon, viitab määruse nr 650/2012 artikli 1 lõike 1 ja artikli 3 lõike 1 punkti a – mis käsitlevad vastavalt selle määruse kohaldamisala ja selles kasutatud mõisteid – saksakeelne versioon mõistele „pärimine surma korral“ (*Rechtsnachfolge von Todes wegen*), samas kui selle määruse artiklis 4, mis reguleerib asjaomase liikmesriigi kohtute üldise kohtualluvuse küsimust, on viidatud mõistele „pärimine“ (*Erbsachen*). Siiski tuleb tõdeda, et paljudes teistes selle määruse keeleversioonides, muu hulgas bulgaaria-, hispaania-, taani-, inglis-, prantsus-, horvaadi-, itaalia-, leedu-, malta-, soome- ja rootsikeelses versioonis, sellist terminoloogilist erinevust ei ole.

34 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt aga ei saa liidu õiguse sätte ühes keeleversioonis kasutatud sõnastus olla selle sätte tõlgendamise ainus alus ja sellele keeleversioonile ei saa tõlgendamisel anda muude keeleversioonide ees eelist. Kui keeleversioonides on erinevusi, tuleb õigusnormi tõlgendada lähtuvalt selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa

norm on (vt 27. märtsi 1990. aasta kohtuotsus Cricket St Thomas, C-372/88, EU:C:1990:140, punktid 18 ja 19, ning 4. septembri 2025. aasta kohtuotsus Hakamp, C-203/24, EU:C:2025:662, punkt 34).

35 Igal juhul ei võimalda miski asuda seisukohale, et liidu seadusandja soovis määruses nr 650/2012 anda mõistetele „pärimine surma korral“ ja „pärimine“ erinevaid tähendusi, mistõttu tuleb asuda seisukohale, et need mõisted kattuvad.

36 Samas tuleb ka meenutada, et asjasse puutuva määruse artikli 1 lõikes 2 on loetletud määruse kohaldamisalast väljajätmise juhud. Täpsemalt jätab määruse nr 650/2012 artikli 1 lõike 2 punkt g määruse kohaldamisalast välja „õigused ja varaesemed, mis tekivad või lähevad üle muul viisil kui pärimise teel, näiteks kinkimine“. Lisaks on selle määruse artikli 1 lõike 2 punktis e täpsustatud, et välistatud on ka „muud kui surmast tulenevad ülalpidamiskohustused“.

37 Neid kohaldamisalast väljajätmise juhtusid tuleb aga tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus UM (surma puhuks sõlmitud omandi ülemineku leping), C-277/20, EU:C:2021:708, punkt 34).

38 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba leidnud, et kui pärimislepingu tingimus seisneb sarnaselt kinkimisega määruse nr 650/2012 artikli 1 lõike 2 punkti g tähenduses teatud hüve tasuta üleandmises, kuid see leiab aset ainult pärandaja surma korral, ei jää see nimetatud määruse kohaldamisalast välja, vaid kuulub sellesse (vt selle kohta 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus UM (surma puhuks sõlmitud omandi ülemineku leping), C-277/20, EU:C:2021:708, punkt 35).

39 Lisaks tuleb rõhutada, et mis puudutab määruse nr 650/2012 kohaldamisala, siis tugines Euroopa Kohus asjaolule, et riigisisese õigusnormi peamine eesmärk puudutas isiku surmast tulenevat pärimist, mitte küsimusi, mis on seotud mõne selle määruse artikli 1 lõikes 2 loetletud kohaldamisalast väljajätmise juhuga, nagu abikaasade varasuhetega seotud küsimused, asudes seisukohale, et see norm puudutab pärimisasju selle määruse tähenduses (vt selle kohta 1. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, punkt 40).

40 Sellest järeldub, et mõiste „pärimine“ määruse nr 650/2012 artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses on määratletud laialt, kuna – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 32 – see hõlmab „vara, õiguste ja kohustuste mis tahes vormis üleminekut surma korral“, sealhulgas meetmeid, mille peamine eesmärk on seotud pärimisega isiku surma tõttu ja leiab aset alles pärandaja surma korral.

41 Teisena ei lükka seda tõlgendust ümber ükski selle määruse artikli 4, artikli 1 ega artikli 3 lõike 1 punkti a konteksti element. Määruse põhjendusest 9 nähtub eelkõige, et määruse kohaldamisalasse kuuluvad „kõik tsiviilõiguslikud pärimisega seotud aspektid, st varaesemete, õiguste ja kohustuste mis tahes vormis üleminek surma korral“. Lisaks on sama määruse artikli 23 lõikes 1 ette nähtud, et artikli 21 või 22 kohaselt kindlaks määratud õigust kohaldatakse „pärimisasjale kui tervikule“.

42 Kolmandana, mis puudutab määrusega nr 650/2012 taotletud eesmärke, siis esiteks ilmneb selle põhjendustest 7 ja 8, et määrusega soovitakse eelkõige aidata kaitsta pärijate ja annakusaajate, teiste surnule lähedaste isikute ning pärandaja võlausaldajate õigusi piiriülese mõjuga pärimisasja kontekstis (21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 49).

43 Teiseks, tulenevalt selle määruse üldisest eesmärgist, mis põhjenduse 59 kohaselt on liikmesriikides pärimisasjades tehtud otsuste vastastikune tunnustamine, rõhutatakse määruse põhjenduses 34, et selle määrusega soovitakse vältida vastandlike otsuste tegemist eri liikmesriikides. See eesmärk on seotud pärandvara jagamatuse põhimõttega, mida on selgitatud eelkõige määruse nr 650/2012 artikli 23 lõikes 1, mis täpsustab, et selle määruse kohaselt kindlaks määratud õigust kohaldatakse „pärimisasjale kui tervikule“. See pärimisasja jagamatuse põhimõte on aga ka alus määruse artiklis 4 sätestatud reeglile, kuna ka selles artiklis on täpsustatud, et see reegel määrab kindlaks liikmesriikide kohtute pädevuse lahendada „pärimisasi tervikuna“ (21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punktid 53–55).

44 Ka tuleneb kohtupraktikast, et pärimisasjaga seotud vaidluste tõhusa lahendamise hõlbustamiseks on määruses nr 650/2012 seatud eesmärgiks soodustada pärimisasja ühtsena käsitlemist. Nii on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et selle määruse eesmärkidega oleks vastuolus selles ette nähtud normide tõlgendamine viisil, mis toob kaasa pärimisasja killustamise (7. aprilli 2022. aasta kohtuotsus V A ja Z A (pärimisasjade kohtualluvus muudel juhtudel), C-645/20, EU:C:2022:267, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Käesoleval juhul, nagu nähtub eelotsusetaotlusest, on sellise meetme eesmärk, nagu on kõne all põhikohtuasjas, hüvitada teatavad osutatud teenused. Seega on sel meetmel tema otstarvet arvestades teatav sarnasus võlaõiguse alusel tekkiva võlanõudega, kuna selle eesmärk on hüvitada surnu lähedastele toetus, mida nad pakkusid pärandajale tema eluajal ilma selle eest kingitust või kokkulepitud tasu saamata.

46 Eelotsusetaotlusest nähtub siiski, et sellel meetmel on sõltumata selle kvalifitseerimisest „annakuks“ riigisiseses õiguses tihe struktuurne seos pärimisõigusega, kuna see võetakse alles pärandi avanemise järgselt pärast isiku surma ning selle rakendumise kord näib olevat seega pärimisega tihedalt seotud. Täpsemalt näeb kohaldatav Austria õigus ette, et see meede võetakse sõltumata sellest, mida nägi ette pärandaja oma testamendis, ja igal juhul rakendub see lisaks sundosale, ning et sellest võib ilma jääda vaid siis, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse põhjus. Lisaks kohaldatakse põhikohtuasjas käsitletavat meedet vaid surnule lähedaste isikute suhtes ja nendeks on surnud isiku seadusjärgsed pärijad, tema abikaasa, registreeritud või registreerimata elukaaslane ja tema lapsed ning surnud isiku *de facto* elukaaslane ja tema lapsed. Sellest järeldub, et nimetatud meetme peamine eesmärk puudutab hooldaja õigusi pärimise raames.

47 Samuti tuleb toonitada, et määrus nr 650/2012 ei välista sõnaselgelt oma kohaldamisalast sellist meedet, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ning samuti ei ilmne, et selline meede kuuluks mõne käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud või mõne muu määruse nr 650/2012 artikli 1 lõikes 2 loetletud kohaldamist välistava juhtumi alla.

48 Seega näib eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud asjaolusid arvestades – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne teisiti –, et see meede puudutab peamiselt pärimisasju määruse nr 650/2012 tähenduses.

49 Eeltoodust järeldub, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud asjaolusid arvestades kuulub selline meede, nagu on kõne all põhikohtuasjas, määruse nr 650/2012 kohaldamisalasse.

50 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 650/2012 artiklit 4 koosmõjus selle määruse artikliga 1 ja artikli 3 lõike 1 punktiga a tuleb tõlgendada nii, et mõiste „pärimine“ artikli 4 tähenduses hõlmab seadusjärgset annakut, mis täidetakse pärast isiku surma avanenud pärandist, sõltumata sellest, mida nägi ette pärandaja oma

testamendis, ja mis täidetakse tema teatavatele lähedastele seoses sellega, et nad on pärandajat enne tema surma teatud ajavahemiku jooksul toetanud, saamata toetuse eest mingit kinki või tasu, kusjuures annaku täitmise kohustus tekib igal juhul sundosale lisaks, kuna annakusaaja võib sellest ilma jääda vaid siis, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse põhjus.

Kohtukulud

51 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, artiklit 4 koosmõjus selle määruse artikliga 1 ja artikli 3 lõike 1 punktiga a

tuleb tõlgendada nii, et

mõiste „pärimine“ artikli 4 tähenduses hõlmab seadusjärgset annakut, mis täidetakse pärast isiku surma avanenud pärandist, sõltumata sellest, mida nägi ette pärandaja oma testamendis, ja mis täidetakse tema teatavatele lähedastele seoses sellega, et nad on pärandajat enne tema surma teatud ajavahemiku jooksul toetanud, saamata toetuse eest mingit kinki või tasu, kusjuures annaku täitmise kohustus tekib igal juhul sundosale lisaks, kuna annakusaaja võib sellest ilma jääda vaid siis, kui esineb mõni pärimiskõlbmatuse põhjus.

Allkirjad